

فقه و حقوق پزشکی

www.ketab.ir

مؤلفان:

دکتر حامد رستمی نجف آبادی

(عضو هیئت علمی گروه فقه و حقوق دانشگاه مذاهب اسلامی تهران)

محمدرضا کمیلی فرد

(قاضی دادگستری و پژوهشگر دوره دکتری فقه و حقوق)

سرشناسه	: رستمی نجف‌آبادی، حامد، ۱۳۶۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: فقه و حقوق پزشکی / مولفان حامد رستمی نجف‌آبادی، محمدرضا کمیلی فرد.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۲ ص.
شابک	: 978-622-224122-3
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: پزشکی (فقه)
رده بندی کنگره	: BP1۹۸/۶
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۶۱۷۵۸۱۶

www.ketab.ir

انتشارات خرسندی

دفتر مرکزی: خیابان نلسون ماندلا (جردن) - ضلع شمال غربی چهارراه جهان کودک - پلاک ۶۶ - طبقه اول -

واحد ۳ تلفن: ۸۸۶۶۵۳۰۷ - ۸۸۶۶۲۷۶۲

مرکز پخش و توزیع: خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی‌نژاد، نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴،

واحد زیرزمین تلفن: ۵-۳۳۶۹۷۱۰۳۴ ۶۶۴۹۰۵۸۴ و ۶۶۴۸۴۸۵۸

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

فقه و حقوق پزشکی

تألیف: دکتر حامد رستمی نجف‌آبادی / محمدرضا کمیلی فرد

چاپ اول: ۱۳۹۹ - تیراژ: ۲۰۰ جلد - قیمت: ۳۵۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978-622-224122-3

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۲۴۱۲۲-۳

فهرست مطالب

۱۳ مقدمه
۱۵ فصل اول: کلیات و مفاهیم
۱۶ ۱- تعریف فقه
۱۶ ۲- تعریف حقوق
۱۷ ۳- تعریف فقه پزشکی
۱۷ ۴- تعریف حقوق پزشکی
۱۸ ۵- ضرورت فقه پزشکی
۱۹ ۶- ادله فقه
۱۹ ۱-۶- ادله اجتهادی
۲۰ ۲-۶- ادله فقاهتی
۲۱ فصل دوم: قواعد فقه پزشکی
۲۳ ۱- قاعده لاضرر
۲۵ کنترل ویروس کرونا در جامعه
۲۶ ۲- قاعده اضطرار
۲۸ ۳- قاعده لاجرح
۲۹ ۴- قاعده اتلاف
۳۰ ۵- قاعده تسیب
۳۱ ۶- قاعده ضمان
۳۲ ۷- قاعده اذن
۳۳ ۸- قاعده غرور
۳۳ ۹- قاعده احسان
۳۵ ۱۰- قاعده إعلام
۳۶ ۱۱- قاعده ارشاد
۳۶ ۱۲- قاعده وجوب دفع ضرر محتمل
۳۹ فصل سوم: احکام فقهی پزشکی
۴۰ مبحث اول: اتانازی (مرگ شیرین)
۴۰ ۱- تعریف اتانازی

۴۰	۲- اقسام اتانازی.....
۴۱	۲-۱- اتانازی فعال.....
۴۱	۲-۲- اتانازی غیر فعال.....
۴۲	۳- حکم فقهی اتانازی.....
۴۲	۴- اتانازی در مقررات ایران.....
۴۴	مبحث دوم: درمان بیمار.....
۴۴	۱- حکم شرعی درمان بیمار.....
۴۵	۲- درمان بیمار در مقررات ایران.....
۴۶	مبحث سوم: پیوند عضو.....
۴۷	۱- حکم شرعی پیوند عضو.....
۴۷	۱-۱- حکم تکلیفی پیوند عضو.....
۴۷	۱-۱-۱- حکم پیوند عضو به اعتبار منشأ نابودی عضو مورد پیوند.....
۴۸	۱-۱-۲- حکم شرعی پیوند عضو به اعتبار شخص عضو دهنده.....
۵۰	۲-۱- حکم وضعی پیوند عضو.....
۵۰	۱-۲-۱- حکم فروش اعضای بدن.....
۵۳	۱-۲-۲- نجاست یا طهارت عضو مورد پیوند.....
۵۴	۲- پیوند اعضاء در مقررات ایران.....
۵۴	۱-۲- رضایت کلی اهداکننده عضو.....
۵۵	۲-۲- لزوم تأیید مرگ مغزی توسط پنج پزشک.....
۵۶	۲-۳- برداشت عضو توسط بیمارستان‌های مجاز.....
۵۷	۲-۴- تابعیت مشترک بیمار و اهداکننده عضو.....
۵۸	۲-۵- رعایت شرایط سنی، سلامتی و عدم آگهی برای اهداکننده کلیه.....
۵۹	۳- حکم شرعی و مقررات انتقال خون.....
۶۰	مبحث چهارم: تشریح بدن.....
۶۲	مبحث پنجم: تغییر جنسیت.....
۶۲	۱- مفاهیم.....
۶۳	۲- نشانه‌ها و علت دگر جنسیت‌خواهی یا ترانس سکسوال.....
۶۴	۳- حکم شرعی تشریح بدن.....
۶۴	۳-۱- حکم تکلیفی.....

۶۵	۱-۱-۳- نظریه ممنوعیت تغییر جنسیت.....
۶۷	۲-۱-۳- نظریه مشروعیت مطلق تغییر جنسیت.....
۶۸	۲-۲-۳- حکم وضعی.....
۶۸	۱-۲-۳- اثر تغییر جنسیت بر رابطه زوجیت.....
۷۰	۲-۲-۳- نفقه.....
۷۰	۳-۲-۳- عده.....
۷۱	۴-۲-۳- مهریه.....
۷۲	۵-۲-۳- ارث.....
۷۳	۶-۲-۳- تغییر جنسیت و مسئله عناوین خانوادگی.....
۷۴	۷-۲-۳- لزوم اذن شوهر.....
۷۵	۸-۲-۳- ولایت و سرپرستی کودکان.....
۷۶	۹-۲-۳- حضانت کودک.....
۷۶	۱۰-۲-۳- شهادت.....
۷۸	۱۱-۲-۳- شناسایی هویت جدید در پرتو جنسیت جدید.....
۷۹	مبحث ششم: تلقیح مصنوعی.....
۷۹	۱- حکم شرعی و قانونی تلقیح مصنوعی.....
۷۹	۱-۱- حکم تکلیفی شرعی.....
۸۲	۲-۱-۱- حکم شرعی بانک اسپرم.....
۸۴	۳-۱-۱- اهدای تخمک و رحم جایگزین (اجاره‌ای).....
۸۵	۲-۱- احکام وضعی شرعی و قانونی.....
۸۶	۱-۲-۱- نسب کودک.....
۸۸	۲-۲-۱- نفقه جنین و صاحب رحم جایگزین.....
۸۹	مبحث هفتم: شبیه‌سازی انسان.....
۹۰	۱- حکم تکلیفی شبیه‌سازی.....
۹۰	۱-۱- مجاز بودن شبیه‌سازی به نحو مطلق.....
۹۱	۲-۱- جواز شبیه‌سازی فقط به نحو مصداقی.....
۹۱	۳-۱- اباحه شبیه‌سازی به عنوان حکم اولیه و حرمت ثانویه آن.....
۹۲	۴-۱- حرمت اولیه شبیه‌سازی انسان به نحو مطلق.....
۹۳	۲- حکم وضعی شبیه‌سازی.....

- ۹۴..... مبحث هشتم: سقط جنین در قوانین.....
- ۹۵-۱- ماده ۳۰۶ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۶-۲- ماده ۳۵۵ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۶-۳- ماده ۵۵۶ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۷-۴- ماده ۷۱۶ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۸-۵- ماده ۷۱۷ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۸-۶- ماده ۷۱۸ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۹-۷- ماده ۷۱۹ قانون مجازات اسلامی.....
- ۹۹-۸- ماده ۷۲۱ قانون مجازات اسلامی.....
- ۱۰۰..... مبحث نهم: هیئوتیزم درمانی و اخلاق دینی در علم پزشکی.....
- ۱۰۰-۱- هیئوتیزم درمانی.....
- ۱۰۰-۲- اخلاق دینی در علم پزشکی.....
- ۱۰۱..... مبحث دهم: عمل زیبایی.....
- ۱۰۳-۱- حکم تکلیفی عمل زیبایی.....
- ۱۰۴-۲- عمل زیبایی برای افراد تراجنسیتی.....
- ۱۰۵-۳- استفاده از اشیاء و اجزای انسانی، حیوانی و مصنوعی.....
- ۱۰۵-۴- حکم شرعی خالکوبی و ایجاد نقش روی بدن.....
- ۱۰۶..... مبحث یازدهم: مسئولیت کیفری و مدنی کادر درمان.....
- ۱۰۸-۱- مسئولیت پزشک در فقه شیعه.....
- ۱۱۲-۲- مسئولیت پزشک در حقوق ایران.....
- ۱۱۲-۱-۲- مطالبه خسارت مازاد بر دیه و یا ارض.....
- ۱۱۳-۲-۲- بررسی برخی از مقررات کیفری مسئولیت پزشک.....
- ۱۱۳-۱-۲-۲- ماده ۴۹۵ قانون مجازات اسلامی.....
- ۱۱۶-۲-۲-۲- ماده ۴۹۶ قانون مجازات اسلامی.....
- ۱۱۸-۳-۲-۲- ماده ۴۹۷ قانون مجازات اسلامی.....
- ۱۱۹-۳- مسئولیت ناشی از مداخله در امور پزشکی و دارویی.....
- ۱۲۱..... مبحث دوازدهم: تعیین جنسیت جنین.....
- ۱۲۲-۱- حکم تکلیفی.....
- ۱۲۵-۲- حکم وضعی.....

مقدمه

«یا من اسمه دواء و ذکره شفاء»

ماه‌ها به دلیل مراجعات به مراکز درمانی برای طی درمان خانواده و نزدیکان در زادگاهم نجف آباد و اصفهان با حرفه پزشکی و خلأهای آن کم و بیش آشنا شدم، از جمله عدم اطلاعات کافی کادر درمانی در مورد احکام فقهی و قوانین پزشکی و عدم اطلاع حقوقدانان، قضات و وکلاء از مسائل پزشکی و عدم وجود منبعی در این زمینه را حس کردم، که چطور تا کنون منبعی بصورت روان و سلیس و قابل فهم و درک برای کادر درمانی در این زمینه تألیف نشده! که از قیل و قال‌های فقهی و تخصصی ملال‌انگیز به دور بوده و قابل فهم برای همگان از جمله کادر درمانی، پزشکی و دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی باشد، از طرفی با درخواست دوستان متعهد پزشکی مواجه شدم از جمله پروفیسور مرتضی ایزدی (استاد دانشگاه علوم پزشکی بقیةالله) و دکتر غلامحسین سلیمانی‌نسب (ریاست بیمارستان شهید منتظری نجف آباد) که کتابی در این زمینه تألیف کنم؛ این شد که بر آن شدیم در این ایام که ویروس منحوس کرونا هم بیدار می‌کند، کتابی به اختصار در این زمینه تألیف کنیم که هم احکام فقهی پزشکی مبتلابه در آن بیان شود و هم قوانین مبتلابه را در برداشته و دارای جنبه کاربردی باشد و نیم‌نگاهی هم به بحث شیوع کرونا کند و بتواند مورد استفاده کادر درمانی قرار گرفته و راهگشای عزیزان باشد.

این کتاب به سبکی جدید و متفاوت، از طریق حذف استدلال‌های طولانی و تخصصی فقهی و حقوقی، مسائل غیر ضروری و مطالبی که امروزه چندان مورد استفاده علمی نیست، تألیف شده و سعی شده با آوردن احکام فقهی و قوانین موضوعه مرتبط در ذیل هر بحث، کادر درمانی را در مطالعه تطبیقی و مقایسه‌ای مطالب فقهی با قوانین حقوقی کشور مدد رساند. کتاب حاضر می‌تواند به عنوان منبع «فقه پزشکی» یا «حقوق پزشکی» مورد استفاده دانشجویان رشته‌های علوم پزشکی، فقه و حقوق قرار گیرد و همچنین می‌تواند مورد استفاده پزشکان، عموم حقوقدانان، قضات و وکلاء قرار گیرد. عزیزان می‌توانند انتقادات و

پیشنهادهای خود را در مورد کتاب با ایمیل h.rostami1365@gmail.com در میان بگذارند. از انتشارات وزین خرسندی نیز کمال سپاس را داریم.

«و ما توفیقی إلا بالله»

تهران - اردیبهشت ماه ۹۹

محمد رضا کمیلی فرد

«قاضی داد گستری»

دکتر حامد رستمی نجف آبادی

«عضو هیئت علمی دانشگاه مذاهب اسلامی تهران»

www.ketab.ir